

ZAPISNIK

sa 66. sjednice Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore, održane 28. februara 2019. godine

Sjednica je počela u 9.10 časova.

Predsjedavao je Predrag Sekulić, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali poslanici: Filip Vuković, Nikola Rakočević, Ana Nikolić, Boris Mugoša, Branko Čavor, Genci Nimanbegu i Raško Konjević.

U radu sjednice, u skladu sa članom 55 Poslovnika Skupštine, učestvovali su poslanici: Draginja Vuksanović Stanković, Branka Bošnjak i Andrija Popović.

Sjednici Odbora, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore u svojstvu pozvanih predstavnika, prisustvovali su: Dragica Sekulić - ministarka ekonomije, Nikola Vujović - državni sekretar u Ministarstvu ekonomije, Marko Radulović, generalni direktor Direktorata za energetska efikasnost u Ministarstvu ekonomije, Branislav Prelević, predsjednik Odbora Regulatorne agencije za energetiku, Željka Tomić - zamjenica izvršnog direktora Regulatorne agencije za energetiku, Ljubo Knežević - predstavnik Kabineta predsjednika Vlade Crne Gore, Đoko Krivokapić - predsjednik Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore A.D. Nikšić i Sreten Gojković - koordinator izvršnog direktora za odnose sa državnim institucijama i energetske subjektima EPCG.

U radu sjednice, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine, učestvovala je predstavnica NVO „Mreža za afirmaciju nevladinog sektora“, Ines Mrdović.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Predsjednik Odbora konstatovao je da postoji kvorum za rad i punovažno odlučivanje.

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

DNEVNI RED:

KONSULTATIVNO SASLUŠANJE na temu: „UTVRĐIVANJE CIJENA ELEKTRIČNE ENERGIJE I ODREĐIVANJE TARIFNIH PAKETA“.

* * *

Predsjednik Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, Predrag Sekulić, podsjetio je da se konsultativno saslušanje na temu „Utvrdjivanje cijena električne energije i određivanje tarifnih paketa“ održava u skladu sa članom 73 Poslovnika Skupštine Crne Gore i konstatovao da sjednici u svojstvu zainteresovanih poslanika prisustvuju poslanici: Draginja Vuksanović Stanković, Branka Bošnjak i Andrija Popović. Podsjetio je i da sjednici po pozivu prisustvuju predstavnici Ministarstva ekonomije, kabineta predsjednika Vlade Crne Gore, Regulatorne agencije za energetiku (RAE), Elektroprivrede Crne Gore (EPCG), kao i da u skladu sa članom 67 poslovnika Skupštine prisustvuje i predstavnica NVO Mans – Ines Mrdović. Takođe, podsjetio je da su pozvani predstavnici (Ministarstvo ekonomije, Regulatorna agencija za energetiku i Elektroprivreda Crne Gore A.D. Nikšić) dostavili pisane informacije u vezi sa temom saslušanja, a koje su blagovremeno prosljeđene članovima Odbora. Dogovoreno je da nakon što predstavnici Ministarstva ekonomije, RAE i EPCG, upoznaju Odbor sa informacijama koje se odnose na temu saslušanja, članovi Odbora i zainteresovani poslanici, u formi postavljanja pitanja i dobijanja odgovora nastave sa radom.

Ministarka ekonomije, Dragica Sekulić, podsjetila je da je Crna Gora članica Energetske zajednice od 2006. godine i da već godinama unazad ima otvoreno pregovaračko poglavlje 15 – Energetika, kao i da uredno ispunjava završna mjerila za zatvaranje poglavlja imajući u vidu da se jasno i bez kalkulacija opredjelila za primjenu evropskog zakonodavstva u ovoj oblasti. Istakla je da je Energetska zajednica ocijenila da je Crna Gora najviše odmakla u primjeni prava EU u ovoj oblasti i da je jedina zemlja koja nema ni jednog otvorenog slučaja zbog kršenja prava. Podsjetila je i da je Skupština Crne Gore na predlog Vlade, ratifikovala Sporazum između Evropske zajednice i Republike Crne Gore, o formiranju Energetske zajednice još 2006. godine i na taj način se obavezala da će jasno primjenjivati njihova prava. Podsjetila je i da Zakon o energetici, usvojen 2015. godine, propisuje da je Crna Gora u obavezi da razvija tržište, da crnogorska preduzeća moraju raditi po tržišnim pravilima, kao i da je jedna od obaveza razvijanje obnovljivih izvora energije u ukupnoj proizvodnji. Istakla je da je obaveza Vlade Crne Gore da se ponaša odgovorno i da dolazećim generacijama preda zdrav i funkcionalan elektroenergetski sistem koji počiva na principima energetske nezavisnosti i održivog razvoja. Ministarka je navela da je uloga Skupštine Crne Gore u ovoj oblasti da, pored usvajanja Zakona o energetici, imenuje Odbor i nadzire rad Regulatorne agencije za energetiku. Imajući u vidu navedeno, istakla je da je RAE jedina agencija u regionu koja je postala član udruženja regulatora EU što je svojevrsna potvrda ispravnosti i ozbiljnosti onoga što radi i regulator i sektor u cjelini. Navela je da je jedini način na koji regulator može zakonito raditi svoj posao, rad zasnovan na jasnim i odobrenim metodologijama i pravilima u potpunosti usklađenim sa najboljom praksom država članica EU a da je činjenica da je RAE dobila potvrdu za dobar i zakonit rad od strane svih mjerodavnih i legitimnih institucija u ovoj oblasti. U odnosu na energetska preduzeća, ministarka je podsjetila da je Vlada Crne Gore odgovorno i racionalno pristupila povraćaju vlasništva nad EPCG nakon odluke italijanske kompanije A2A da iz iste izađe. Podsjetila je i da je kupovina dijela akcija EPCG, kompaniju A2A koštala 460 mil. €, da je ugovorom bilo predviđeno da će Crnu Goru otkup akcija koštati 250 mil. €, a da je Vlada Crne Gore uspjela da cijenu spusti na 230 mil. € i da u roku od dvije godine dođe do skoro 100% vlasništva u najvećem elektroenergetskom subjektu. Ukazala je da je u ovom trenutku država vlasnik oko 80% akcija EPCG a da je plan da kroz preostale dvije rate, do kraja godine postane vlasnik skoro 100% akcija. Imajući u vidu navedeno, istakla je da su sredstva za realizaciju aktivnosti predviđena po osnovu poslovanja EPCG i da budžet Crne Gore navedenim nije opterećen. Takođe, istakla je da je raskid strateškog partnerstva sa A2A donio sasvim suprotne rezultate od medijski najavljivanih a najbolji dokaz ispravnosti sporvedenih aktivnosti predstavlja činjenica da je EPCG u prethodnoj godini poslovala sa 50 mil. € profita i da je EPCG po prvi put u svojoj istoriji isplatila dividendu svojim akcionarima i svojim poslovanjem doprinijela budžetu sa 100 mil. € iz potpuno zdravog poslovanja. Navela je i da je menadžment EPCG pokrenuo projekat ekološke rekonstrukcije Termoelektrane „Pljevlja“, koju je obezbijedio u potpunosti iz svojih sredstava a što je obuhvatilo i dio toplifikacije grada Pljevlja, projekat rekonstrukcije postojećih hidroelektrana, kao i da je dobio optimizovano savremeno rješenje spremno za podršku međunarodnih finansijskih institucija.

Istakla je i da je menadžment EPCG u saradnji sa finskom državnom elektroprivredom dobio posao izgradnje jedne od najvećih solarnih elektrana – Briska gora u Ulcinju. Ministarka je istakla da je sve što je Vlada Crne Gore radila u prethodne dvije godine bilo u korist ekonomskog razvoja imajući u vidu da ekonomski razvoj može donijeti bolja radna mjesta i veće zarade a jedino zdrava i tržišno orjetnisana EPCG može raditi u korist građana. Bila je mišljenja da državni menadžment u EPCG mora uvijek imati osjećaj za stanje u društvu i uvođenje tarifnih paketa, koje je najavila EPCG, je način da se nagle promjene ublaže. U odnosu na obnovljive izvore energije, podsjetila je da je Crnu Goru 2007. godine uvoz električne energije koštao oko 70 mil. € i da je u tom trenutku pred državom bio izbor da nastavi sa takvom praksom i u narednom periodu plaća veće sume novca za uvoz ili da se okrene korišćenju sopstvenih izvora, što su prije svega potencijali obnovljivih izvora energije, i na taj način smanji uvoznu zavisnost kroz realizaciju projekata koji podrazumjevaju izgradnju novih proizvodnih objekata. Navela je da se u cilju realizacije razvojne politike, Vlada Crne Gore opredijelila za model koji je u tom trenutku bio primjenjivan u 21 od 28 zemalja EU a to je model podsticanja obnovljivih izvora energije kroz fid - in tarife (podsticajne otkupne cijene po proizvedenom kWh iz obnovljivih izvora energije) što predviđa dugoročne investicije u proizvodne objekte kroz tzv. BOT aranžmane, odnosno plaćanje naknade za podsticanje proizvodnje iz obnovljivih izvora za objekte koji posle određenog vremenskog perioda postaju vlasništvo držve. Osvrćući se na navedeno, ukazala je da kao rezultat takve politike Crna Gora danas ima oko 250 mil. € investicija u proizvodne objekte, više od 80 novih radnih mjesta, i da je razvoj infrastrukture dominantno na sjeveru. Istakla je da po ovom osnovu u energetsom sistemu Crne Gore u toku ove godine očekuje puštanje u rad vjetroelektrana Možura i da je Vlada, nalazeći se pred osjetljivim momentom koji usljed njenog puštanja u rad neminovno dovodi do promjene naknade za obnovljive izvore energije, sagledavajući mogućnost došla do odogovornog rješenja a to je da se ta promjena ne osjeti kod bilo kojeg od potrošača koji troši do 300kW/h, što znači da na račune do 30€ ni jedan građanin neće osjetiti promjenu naknade. Navela je da se Vlada odlučila na okvire imajući u vidu da preko 60% potrošača u Crnoj Gori ima račun za električnu energiju do 30€. Napomenula je da je to posljednja promjena naknade za obnovljive izvore energije jer je ovo posljednji veliki objekat koji ulazi u energetska sistem Crne Gore. Ministarka je istakla da svi projekti koji su pokrenuti u posljednje dvije godine podrazumjevaju tržišno poslovanje bez ikakvih dodatnih naknada za obnovljive izvore i nijedan novi objekat za koji nas očekuje potpisivanje ugovora a koji će koristiti obnovljive izvore energije neće imati povlašćenu cijenu otkupa niti dodatnog finansijskog uticaja na građane Crne Gore. Takođe, navela je da je Vlada kroz programe subvencioniranja nastavila da subvencionira socijalno ugrožena domaćinstva i istakla da ove godine 17.000 domaćinstava koristi mogućnost da 50% računa za električnu energiju umjesto njih plaća Vlada iz budžeta. Ukazala je i da svaki građanin čije zdravstveno stanje može biti ugroženo usljed nestanka električne energije ne može biti isključen sa mreže. Istakla je da je postignuta energetska nezavisnost zemlje bez ulaganja sredstava iz budžeta, da se razvijaju projekti bez uticaja na budžet države što je posljedica odgovornog vođenja politike i poštovanja zakona. Zaključila je da je namjera Vlade da, kroz kreiranje politika prema ekonomskom razvoju, svaki građanin ima korist od razvoja energetske sektora.

Predsjedavajući Odbora Regulatorne agencije za energetiku (RAE), Branislav Prelević, naveo je da zakonski okvir predstavlja mehanizam kroz koji se sprovodi resorna politika i da su to u ovom slučaju elektroenergetska politika i njeni ciljevi. Ukazao je da energetska politika EU u poređenju sa politikama ove vrste u svijetu je najnaprednija i najkompleksnija politika sa najvećim stepenom svijesti, koju Crna Gora treba da slijedi sa punim ubjeđenjem. Podsjetio je da se Crna Gora potpisivanjem Sporazuma između Evropske zajednice i Republike Crne Gore, o formiranju Energetske zajednice, opredjelila da sprovodi put Energetske zajednice. Naveo je da je od 2006. godine Crna Gora bila država najmanjeg administrativnog kapaciteta kako bi mogla da slijedi kompleksne ciljeve koji su postavljeni sporazumom a da je sada postala najnaprednija država potpisnica sa čijim rezultatima se u ovoj oblasti govori sa poštovanjem. Podsjetio je da je Skupština Crne Gore imala veliku ulogu u ovom procesu, ratifikovanje Sporazuma između Evropske zajednice i Republike Crne Gore, o formiranju Energetske zajednice, usvajanjem Zakona o energetici 2009. godine kada je praktično implementiran Drugi energetske paketi EU, kao i važećeg Zakona o energetici iz 2015. godine kada je implementiran Treći energetske paketi. Imajući u vidu navedeno, istakao je da je posao RAE bio da slijedi zakonske odredbe koje se odnose na afirmaciju tržišnog principa da odovji tržišne djelatnosti. Podsjetio je i da je Zakonom propisano šta cijena električne energije obuhvata i naveo da su cijene za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema utvrđene odlukama Agencije iz decembra 2016. godine, dok je naknada operatora tržišta utvrđena Odlukom Agencije, 2018. godine. Naveo je i da od stupanja na snagu važećeg zakona, RAE ne utvrđuje regulatorno utvrđeni prihod snabdjevača niti cijene energije koje se isporučuju krajnjim kupcima jer se cijene formiraju na tržištu ili ugovorom između kupaca i prodavaca. Uvažavajući okolnosti da nema likvidnog tržišta i član 249 Zakona o energetici i dinamiku formiranja cijena utvrđeni su izuzeci za formiranje cijena električne energije za kategorije malih kupaca i domaćinstva. Istakao je da pravo na povećanje cijena snabdjevaču električne energije, daje Zakon a ne RAE, kao i da je EPCG u skladu sa svojim ovlašćenjima utvrdila povećanje cijena za 2019. godinu do granice predviđene ovim zakonom. Imajući u vidu navedeno, naveo je i da je EPCG ponudila dodatne uslove snabdijevanja sa više modela što kupcima omogućava da se opredijele da upravljaju svojom potrošnjom i utiču na visinu računa za električnu energiju a pritom se garantuje svakom kupcu osnovni model koji uvažava prethodno uvedena ograničenja za rast cijena.

Predsjednik Odbora direktora EPCG, Đoko Krivokapić, podsjetio je da je EPCG akcionarsko društvo i da menadžment radi po korporativnim pravilima i naveo da zakonodavni okvir prati rast cijena električne energije za godinu koja slijedi. Podsjetio da je EPCG, članovima Odbora, dostavila analizu koja je maksimalno otvorena i transparentna. Naveo je da je glavni proizvod EPCG električna energija, koja je berzanska roba. Takođe, upoznao je Odbor da je u periodu od 1998. do 2018. godine, Crna Gora uvezla 1.064 mil. € električne energije, da je oko 260 mil. € bilo prodato iz resursa EPCG, kao i da je u periodu od 2004. do 2008. godine bilo uvoza od strane Kombinata aluminijuma a.d Podgorica i Željezare Nikšić a.d. Nikšić, koje su za sopstvene potrebe uvozili oko 130 mil. €, što je rezultiralo velikim debalansom,

kao i da menadžment EPCG nije želio da nastavi ovaj trend. Takođe, iskazao je mišljenja da je menadžment EPCG u prethodne dvije godine dobro radio, kao i da se u 2018. godini može očekivati dobit EPCG od oko 45 mil. €. Imajući u vidu navedeno, ukazao je da dobit EPCG, između ostalog, nastaje u trgovini električnom energijom. Upoznao je Odbor da Crna Gora nema godišnji bilans energije koji dinamički zatvara potrošnju kao i da je jedne godine EPCG prinuđena da uvozi a jedne da izvozi električnu energiju. Istakao je da italijanski partner A2A, dok je bio u EPCG, nije značajnije ulagao i da je sadašnji menadžment ušao u zamašan ciklus investicija. Imajući u vidu navedeno, upoznao je Odbor da je EPCG ušla u investicioni ciklus od oko 170 mil. € i planira da u potpunosti rekonstruiše Blok 1 termoelektrane „Pljevlja“. Takođe, u odnosu na hidroelektrane, HE Perućica i HE Piva, naveo je da je menadžment ušao u ciklus njihove potpune rekonstrukcije i to u iznosu od 30 mil. € ulaganja. Osvrnuo se i na izlazak A2A iz EPCG i istakao činjenicu da je A2A kupila akcije 2009. godine u vrijednosti od 436 mil. € i da je za njihov izlazak iz vlasničke strukture dogovoreno oko 245 mil. €, govori o dobro ispregovaranom poslu. Takođe, upoznao je Odbor sa načinom formiranja cijene električne energije po tržišnim principima i okvirima koji su propisani zakonom. Imajući u vidu ekonomsko stanje građana, Krivokapić je ukazao da je EPCG građanima ponudila nove tarifne modele snabdijevanja strujom, koji su, kako tvrdi napravljeni na način da za 60% građana u Crnoj Gori, odnosno 80% građana na sjeveru, neće biti poskupljenja, nego čak pojeftinjenja od 2%.

Saopštio je da ukoliko se uzme u obzir prosječan račun iz 2018. godine koji obuhvata potrošnju od 346,55 kW/h, od čega je 216 kW/h u većoj tarifi a 129 kW/h u nižoj tarifi, cijena te električne energije iznosila bi oko 13,92 eura. Naime, uključujući i angažovanje mrežnih kapaciteta i ostalih zavisnih troškova ukupan račun za ovaj iznos potrošnje od 346,55 kW/h iznosio bi 30,60 eura. Obračunavajući na to i iznos PDV-a od 21%, ukazao je da bi ukupan račun iznosio 37,03 eura i da to znači da cijena po jednom kW/h iznosi 10,6 eurocenti. Takođe, ukazao je da ako bi se ove cijene transponovale u prethodno navedene modele predviđene za EPCG potrošače, po osnovnom modelu cijena tog računa, umjesto 37,03 eura, bila bi 38,05 eura, odnosno za ovu potrošnju ukupan račun se povećava za 1,02 eura. Ukoliko bi se potrošač sa prosječnim računom za električnu energiju opredijelio za plavi model cijena bi iznosila 37,25 eura što predstavlja povećanje od 23 eurocenta. Istakao je da je planirano da model bude do nivoa od 150 KW niže tarife i 150 KW više tarife, što ukupno predstavlja 300 KW, te da je preostalih 46 KW povuklo navedeno povećanje cijene. Naime, crveni model bi bio veći po osnovu ovog malog segmenta potrošnje, ali opet na nivou koji je praktično nizak za crveni model i to od 39,02 eura, dok bi zeleni model bio niži od crvenog i iznosio 38,89 eura. U vezi sa tim, saopštio je da EPCG još uvijek nije došla na nivo cijena za distributivne potrošače koji je postojao u 2009. godini.

Na kraju izlaganja, potencirao je da trend tržišnog rasta cijena i nemogućnost njihovog praćenja pri formiranju cijena za krajnje kupce uslovljava kontinuirani pad prodajne cijene u odnosu na tržišnu cijenu i samim tim smanjenje jednog dijela prihoda EPCG. Istakao je da trenutna cijena električne energije za potrošače iz kategorije domaćinstava čini 50% prosječne cijene na nivou zemalja EU. Ukazao je da navedena zakonska ograničenja i nepovoljni socio-ekonomski ambijent imaju negativne posljedice za poslovanje EPCG jer nije u mogućnosti da adekvatno tržišno

valorizuje proizvedenu energiju a time ni da blagovremeno realizuje planirane investicije na modernizaciji postojećih i izgradnji novih proizvodnih kapaciteta. Naime, ukazao je da uvođenjem više modela snabdijevanja, EPCG nastoji da zaštiti najranjivije kategorije kupaca, a kroz uvođenje popusta na stavku „aktivne energije“ kupcima omogućava dodatne benefite, kao što su popust 13% za članove zlatnog tima, učešće u nagradnim igrama i sl. Navedene mjere doprinose da postojeće povećanje cijena električne energije neće značajnije uticati na standard kupaca kao ni na poslovanje pravnih subjekata u Crnoj Gori. Takođe, istakao je da trenutno dostignuti nivo cijena snabdijevanja distributivnih kupaca onemogućava suštinsko otvaranje tržišta električne energije u Crnoj Gori što se ogleda u činjenici da, od pet snabdjevača koji imaju licencu za snabdijevanje, samo je EPCG preuzela snabdijevanje kupaca u Crnoj Gori.

Poslanik Branko Čavor, iskazao je mišljenje da je energetska sistem Crne Gore dobro razvijen, da pruža značajan doprinos i podsticaj ukupnom ekonomskom razvoju i time indirektno utiče na poboljšanje kvaliteta života građana. Istakao je da u javnosti najveću pažnju privlači tema o cijeni električne energije s obzirom da direktno utiče na kvalitet životnog standarda građana, te da zbog toga treba u ovom trenutku diskutovati o cjenovnoj politici za narednu godinu. Podsjetio je da su članom 249 Zakona o energetici definisana ograničenja za povećanje cijena električne energije na osnovu utvrđenih pondera za prethodnu godinu i fjučersa za narednu godinu na berzi, a koje određuje Agencija, i to za 2017. godinu 7%, dok u 2018. i 2019. godini za maksimalnih 6%. U vezi sa tim, interesovalo ga je da li je Agencija razmatrala pitanje primjene člana 250 Zakona o energetici koji definiše mogućnost produženja roka za prethodno navedena ograničenja i u naredne tri godine, kao i da li su utvrđeni ponderi i fjučersi definisani tako da mogu predstavljati siguran input za utvrđivanje ili eventualno povećanje odnosno smanjenje cijene električne energije.

Imajući u vidu da je saopšteno da se trošak po osnovu plaćanja gubitaka u distributivnim mrežama odnosi na građane u iznosi od 11mil. eura za jednu godinu dok preostali dio tog troška ide na teret EPCG, interesovao ga je trend gubitaka posljednjih godina, da li je ostvaren napredak u pravcu smanjivanja tih gubitaka, kao i da li postoje konkretne mjere i plan aktivnosti smanjenja gubitaka. Istakao je da među građanima postoji dilema u pogledu obračunavanja PDV-a na trošak tih gubitaka, kao i zatražio uporedni prikaz prakse u zemljama EU i zemljama regiona. Takođe, interesovalo ga je koliki je iskaz proizvodnje električne energije iz OIE za tekuću godinu, učešće vjetroelektrana i malih HE, kao i uporedna praksa stimulisanja podsticanja proizvodnje električne energije iz OIE.

Predsjednik Odbora RAE, Branislav Prelević, povodom pitanja poslanika Čavora, saopštio je da su ograničenja iz člana 249 Zakona o energetici data u slučaju da ukoliko se ne desi likvidno tržište, a koje se nije desilo u posljednje tri godine (2017-2019), stupiće ograničenja da se cijene za električnu energiju ne mogu povećati preko 7% odnosno 6%. Drugim riječima, ukoliko na tržištu putem konkurencije ne dođe do firmiranja cijena za period nakon 2019. godine, prema članu 250 Zakona, Agencija će obavijestiti Energetsku zajednicu o načinu usklađivanja nakon 2019. godine i time se navodi da je Agencija nadležna da odredi rok i uslove povećanja cijena. Takođe, saopštio je da će Agencija tokom tekuće godine sprovoditi analize i donijeti odluku

da li je za naredni period referentna berza HUPLEX i da li su fjučersi pravi indikatori na osnovu kojih treba donijeti ograničenja za narednu godinu. Iako zakon definiše mogućnost da se ograničenja cijena produže i u narednom periodu od tri godine, ocijenio je ključnim da se sa tom praksom ne smije nastaviti jer se nameće pitanje šta nakon te tri godine. Istakao je da Zakon o energetici ne bi dobio saglasnost Energetske zajednice za njegovu primjenu da odredba člana 249 nije ušla u prelazne i završne odredbe, jer u suprotnom, to bi značilo da imamo konstantno ograničenje i administriranje sa cijenama. Stoga, potencirao je da navedeno predstavlja izuzetak, te da je u ovom periodu riješeno shodno zakonskim odredbama, dok će se za naredni period raditi analize, i da treba imati u vidu da nijedan indikator nije idealan. Podsjetio je da su u periodu prije 2012. godine, odnosno prije primjenjivanja fjučersa, jedan od indikatora bili predugovori i ugovori koje je EPCG zaključivala za naredni period. S obzirom da su ti ugovori iznosili značajno više bili su skloni špekulacijama, te da bi se obezbijedili od takvih bilateralnih predugovora i ugovora, Agencija je predložila da jedan od indikatora bude fjučers odnosno ponder u kojem će i prethodna godina biti jedan od elemenata cijene, čineći da cijena dobije stabilan tok. Predsjednik Odbora Agencije, smatra da ni to nije idealno rješenje, ali da će Agencija razmotriti i druge elemente koji bi mogli biti uključeni u ponder, kako bi se do kraja 2019. godine tj. do donošenja cijena za naredni regulatorni period, opredijelili za neki od tih indikatora. Takođe, saopštio je da će se u tom periodu Agencija opredijeliti i za berzu koja će biti referentna, cijeneći da je trenutno sada Crnoj Gori najbliža HUPLEX i da se do kraja 2019. godine teško može pojaviti neka druga referentna berza koja ima likvidno tržište i veliku ponudu i tražnju da bi se na osnovu nje mogla dobiti referentna cijena.

Iskazao je zabrinutost u vezi sa dilemama koje se javljaju u javnosti oko tehničkih gubitaka, i ukazao da u bilo kojoj transformaciji mora doći do gubitaka energije, ali da se ona ne gubi već da prelazi u drugi oblik energije, i to iz električne u toplotnu, električne u svjetlosnu ili hemijsku. Navedeno je uporedio sa primjerom obične sijalice od 100W koja emituju 5W svjetlosti, a 95W toplote, i u vezi sa tim postavio pitanje da li to znači da će se od proizvođača sijalice tražiti da vrati 95% energije koja nije dobijena kada se upalila sijalica. Bio je mišljenja da se tema o opravdanosti tehničkih gubitaka raspravlja samo u Crnoj Gori, dok se u Evropi govori o tome da li treba priznati netehničke gubitke koje značajan broj regulatora priznaje. Saopštio je da se navedeno ne iskazuje na računima posebno iz razloga što se iskazuje kroz energiju koja je došla do potrošača, odnosno distributeri koji su izgubili tu energiju kupuju je na tržištu i potom ubacuju u sistem, te se na istu obračunava PDV kao na trošak. U vezi sa tim iznio je stav da, sa naučnog aspekta, dileme oko gubitaka i PDV-a nemaju smisla.

Predstavio je uporedne podatke o ostavrenim i odobrenim gubicima u zemljama regiona, ukazujući da Hrvatska ima najniži nivo tehničkih gubitaka od 8%, pa Crna Gora od 8,43%, a potom preostale zemlje. U odnosu na zemlje Evrope, gubici se kreću između 4% i 11%, pri čemu 11% ima Rumunija dok se najniža stopa gubitaka ostvaruje u Finskoj. Ukazao je da gubici, pored prethodno navedenih elemenata zavise i od gustine naseljenosti, od klimatskih uslova i reljefa pa se može desiti da postoji tehnički najbolji sistem koji neće uvijek dati najbolje rezultate jer zavisi od ostalih elemenata a najviše od razuđenosti sistema, pa ako je sistem razuđen ili nije previše naseljen ne može dati najbolje moguće podatke. Saopštio je da

su u 2018. godini, prema nezvaničnim podacima, gubici smanjeni sa 26% na 15% i da su trenutno sada na nivou od 14%, a to su ukupni gubici od čega 6% gubitaka ide na teret distribucije jer nije ostvarila ono što je Agencija zadata kao opravdano i to je 8,43%. Agencija je shodno Zakonu obezbijedila da se izvrši revizija studije gubitaka koju sprovode sve energetske kompanije, odnosno CEDIS i CGES, i to od strane renomiranih kuća iz te oblasti, pa konkretno kod CEDIS-a to radi Elektro fakultet iz Podgorice, na osnovu čega se došlo do podatka da je opravdani tehnički trošak za ovaj period 8,43%. Revizija studija se radi periodično, te za naredni regulatorni period kada distribucija dostavi svoj zahtjev, moraće da dostavi i novu studiju gubitaka koja može biti sa nižim gubicima od 8,43%, tj. od onih za sada dozvoljenih.

Predsjednik Odbora direktora EPCG, Đoko Krivokapić, saopštio je da se sa gubicima suočava kompanija CEDIS, koja je u vlasništvu EPCG, odnosno da ona pravi gubitke koje mora da naplati i bar malo zaštititi. Istakao je da je u ovoj situaciji CEDIS značajno ugrožen jer mora da snosi trošak od 8,43% do 13,8%, što je na godišnjem nivou od oko 10 mil. eura dodatnog troška, a imajući u vidu da se vrši konsolidacija bilansa to istovremeno predstavlja i trošak EPCG. Istakao je da ukoliko se pođe od činjenice da je u 2008. godini gubitak iznosio 23,8%, to znači da je za 10 godina došlo do smanjenja od 10p.p. Ocijenio je da je najveći napredak napravljen 2012. godine uvođenjem i implementacijom AMM brojila, ne samo zbog ostvarenih ušteda u tom periodu od oko 25 mil. eura kroz investiranje u AMM brojila i smanjenje gubitaka na mreži, već i zbog značajno povećanog procenta naplate koji se kreće od oko 103p.p. Navedeno je rezultat aktivnosti EPCG pokrenutih u prethodnom periodu, kao i kroz akciju zlatnog tima koji ima oko 200.000 redovnih platiša računa EPCG, ali i uvođenjem AMM brojila. Na kraju izlaganja, istakao je da veliki iznos gubitaka snosi EPCG kao kompanija, a najmanji mogući dio ide na potrošače.

Državni sekretar u Ministarstvu ekonomije, Nikola Vujović, saopštio je da se oko 24-25% ukupnog iznosa za naknade koje predstavljaju podsticaje u OIE odnosi za male HE, a da je 75% predviđeno za vjetroelektrane. Podsjetio je da je koncept „feed-in“ tarifa koji je Crna Gora uvela u tom trenutku bio primjenjivan u 21 od 28 zemalja EU, te da je Vlada još krajem 2016. godine, sagledavajući razvojnu politiku energetike u državi, odlučila da unaprijedi taj koncept razvoja na način što je obustavljeno izdavanje novih energetskih dozvola odnosno objava tendera za izgradnju malih HE po sistemu „feed-in“ tarifa. U vezi sa tim, istakao je da je tada uveden novi sistem koji znači tržišne principe u oblasti OIE tj. realizaciju projekata na tržišnim osnovama. Ukazao je da je Ministarstvo ekonomije na osnovu komunikacije sa građanima i privredom došlo do zaključka da kvalitet snabdijevanja električnom energijom u pojedinim djelovima države nije na zadovoljavajućem nivou zbog čega se pokrenula intezivna revitalizacija distributivne mreže. Tada je CEDIS pokrenuo projekat pod nazivom „revitalizacija distributivne mreže“ koji predviđa ulaganje od 80 mil. eura u naredne tri godine, kojim se nastoji značajno poboljšati kvalitet snabdijevanja, prije svega, na sjeveru države.

Poslanik Branko Čavor, zatražio je da ga predsjednik Odbora RAE detaljnije informiše o tome da li u Agenciji postoji mišljenje o korišćenju odredbi člana 250

Zakona o energetici kojim se rok o ograničenju povećanja cijene električne energije, zakonom predviđen do 2019. godine, može produžiti u naredne tri godine, odnosno kakav je odnos prema tome u budućem periodu, s obzirom da to pravo, shodno zakonu, ističe u 2019. godini.

Predsjednik Odbora RAE, Branislav Prelević, saopštio je da, shodno članu 250 Zakona o energetici, proizilazi da je Agencija u obavezi da za naredni regulatorni period tj. za naredni trogodišnji period odredi referentnu berzu i da odluči o sprovođenju određenih analiza na bazi kojih će odrediti da li su fjučersi, kao jedan od elemenata na osnovu kojih se utvrđuje cijena, pravi indikator i da li treba taj indikator dopuniti sa drugima. Stoga, Agencija će, do kraja 2019. godine, donijeti odluku i o referentnoj berzi i o načinu utvrđivanja cijena shodno Zakonu.

Poslanik Genci Nimanbegu, ocijenio je da dosadašnja rasprava ne daje odgovor na ključno pitanje zbog kojeg se ista sprovodi, a to je kako država, kao većinski vlasnik EPCG i CEDIS-a, odnosno kako Skupština koja je donijela regulatorni okvir u kojem imamo monopol na tržištu, može usvajati zakonodavstvo EU u kojoj su tržišta demonopolizovana. Podsjetio je da se nalazimo u situaciji u kojoj nijedan kupac u Crnoj Gori, bilo da je u pitanju i domaćinstvo, ne može da kupi električnu energiju osim onu koju nudi EPCG, niti od nekog drugog distributera osim od CEDIS-a. U vezi sa tim, ocijenio je da su postojeće cijene upravo posljedica postojanja monopola na tržištu, te ga je interesovalo opravdanje za politiku kojom se tekuće i naredne godine planira povećanje cijena električne energije od 6%. Ukazao je na podatak da prosječna potrošnja električne energije po domaćinstvu iznosi 30 eura, zatim, da država ima 650 hiljada stanovnika, te ako se uzme da je prosječan broj po porodici ispod četiri, to znači da država ima od 150 do 200 hiljada domaćinstava u kojima se živi. Takođe, ukazao je da EPCG ima oko 320 hiljada potrošača u sferi domaćinstava i da nemamo tačan broj u dijelu privrede. Polazeći od toga istakao je da su u pitanju stanovi „drugi po redu imovine“, tj. oni u kojima se ne živi u kontinuitetu, već su namjenjeni za tržište, odnosno turizmu, te doprinose značajnom smanjenju prosječne cijene potrošnje po domaćinstvu. Zatražio je da se detaljnije pojasni struktura troškova evidentirana na računima za električnu energiju.

Iskazao je dilemu u pogledu odabira tarifnih paketa i zatražio da se građanima pojasni da li domaćinstva treba da koriste plavi ili crveni, kao i postavio pitanje da li odlaganje povećanja cijene električne energije do maja mjeseca tekuće godine znači da postoji mogućnost da se razmotri promjena politike u tom pravcu.

Ministarka ekonomije, Dragica Sekulić, u odgovorima koja je dala na pitanja poslanika Nimanbegua, istakla je da bi uticaj države na cijenu električne energije doveo u pitanje zakonitost jer država nema pravo da utiče na poslovanje subjekta bez obzira na vlasnički udio u tom poslovnom subjektu. Podsjetila je da je država jedan od akcionara EPCG i da Zakon o privrednim društvima definiše da bilo kakav pritisak na poslovanje privrednog društva koji bi mogao da izazove štetu ili samnjenje prihoda tog privrednog društva može da bude osnov za tužbe drugih akcionara. Takođe, istakla je da je prostor za promjenu politike usljed odlaganja povećanja cijene električne energije moguć ukoliko je Skupština spreman da mijenja Zakon o energetici i Zakon o privrednim društvima koji ovo propisuju. Ukazala je da

je Vlada dužna da radi po zakonima, da postojeće zakonodavstvo propisuje aktivnosti koje se mogu sprovoditi u ovom slučaju, te da su i dosadašnje aktivnosti isključivo rađene prema odredbama zakona i da je to jedini prostor u kojem se može funkcionisati. Ministarka Sekulić, u odnosu na pitanje da li odlaganje daje prostor da se promijeni politika, saopštila je da daje ukoliko je Parlament spreman da mijenja Zakon o energetici i Zakon o privrednim društvima koji to propisuje. Navela je da su dužni da rade po zakonu, kao i da je sve urađeno u skladu sa zakonom. Takođe, podsjetila je da je primjena direktiva iz oblasti energetike omogućila da se otvori poglavlje energetike. U odnosu na pitanje, koje je imala priliku da čuje u jednoj televizijskoj emisiji, zašto građani moraju da plate sve stavke na računu za struju i zašto ne plaćaju samo energiju, pojasnila je da bi to značilo da građani u tom slučaju moraju na neki drugi način da dobiju energiju iz elektrane do svojih domova. Istakla je da jedini način na koji energija može da dođe od elektrane do potrošača, jeste putem prenosne i distributivne mreže. Saopštila je da direktive propisuju da se navedeni trošak mora vidjeti na računu. Takođe, istakla je da na računu za električnu energiju u Crnoj Gori nema nijedne sakrivene stavke, kao i da je svaka stavka na računu u skladu sa metodologijom i da čini sastavni dio ukupne cijene električne energije. Saopštila je da u svom izlaganju o cijeni električne energije nije govorila o aktivnoj energiji, mrežarini, naknadi, već o ukupnoj cijeni koju građanin kada sabere iznos računa i podijeli sa svojom potrošnjom dobije, i s tim u vezi ukazala da je cijena iz 2018. godine bila na istom nivou kao i u 2009. godini.

Pojasnila je da su mrežarine trošak prenosa kroz prenosnu i distributivnu mrežu do potrošača, kao i da su gubici koji se vide na računu dio priznatih gubitaka. Navela je da je gospodin Prelević kroz grafik pokazao da su priznati gubici u Crnoj Gori od 8,43 % na nivou Hrvatske i da su priznati gubici nekoliko puta manji u odnosu na zemlje u okruženju. Povodom pitanja vezanog za prosječnu potrošnju u Crnoj Gori saopštila je da nemaju osnov da mijenjaju ulazne podatke i da je prosječan iznos računa ono što pokaže ukupna faktura snabdjevača prema svim potrošačima u Crnoj Gori podijeljena sa brojem naplatnih mjesta. Navela je da je prosječna potrošnja u 2018. godini bila 37 eura, dok je u januaru 2019. godine bila 47 eura. Kada je u pitanju potrošnja po opštinama saopštila je da je u januaru u Pogdorici bila na nivou od 60 eura, najveća je bila u Tivtu na nivou od 62 eura i najniža u Mojkovcu na nivou od 24 eura. Nije se saglasila sa konstatacijom da je prosječna potrošnja ispod očekivanog nivoa zbog praznih stanova. Mišljenja je da veliki broj potrošača van Podgorice koristi druge vrste energenata za grijanje u toku zime. Vezano za moguće tarifne pakete plavi, crveni, zeleni ili osnovni paket, navela je da je preporuka Vlade, a odluka Odbora direktora EPCG da odloži primjenu tih tarifnih paketa kako bi građanima dala mogućnost da u odnosu na svoje navike i račune izaberu paket koji im najviše odgovara u odnosu na njihovu potrošnju.

Predsjednik Odbora Regulatorne agencije za energetiku, Branislav Prelević vezano za kupovinu električne energije od drugog snabdjevača saopštio je da je cijena električne energije u Crnoj Gori ograničena, te da nijedan snabdjevač koji tržišno posluje nema interes da posluje u Crnoj Gori, ako može da posluje na nekom od otvorenih tržišta. Kada je u pitanju iznos prosječnog računa u prošloj godini, u iznosu od 37 eura, pozvao je da se poštuju institucije sistema, koje su utvrdile navedeni iznos. U odnosu na dilemu vezanu za opravdanost izdataka na računu

naveo je da je tabela koju je pokazao učesnicima rasparave urađena u januaru 2019. godine, od strane austrijskog i mađarskog regulatora na nivou EU i da pokazuje četiri elementa tarifa: energiju, mrežarine, obnovljive izvore energije i PDV. Saopštio je da je tabelom obuhvaćena i Crna Gora koja ima 39% energije, 40% mrežarine, 5% obnovljivih izvora energije za prošlu godinu, kao i da je u okviru toga PDV-a proporcionalno 17%. U nastavku izlaganja naveo je da podaci na nivou EU, odnosno obuhvaćenih zemalja, pokazuju da je energija 41%, mreža oko 30%, obnovljivi izvori energije 15% i PDV oko 16%. S tim u vezi ukazao je da Crna Gora nije izuzetak već da je u prosjeku i da ima mnogo zemalja u kojima je stavka energije mnogo manja nego u Crnoj Gori, kao što je slučaj u Danskoj, gdje je energija 20% i Njemačkoj gdje je oko 30%. U nastavku izlaganja ukazao je da bi u slučaju tržišne cijene električne energije u Crnoj Gori njen udio značajno porastao i prevazišao cijenu mrežarine, međutim da zbog administrativno utvrđene cijene iskazuje procentualno manji iznos.

Poslanik, Genci Nimanbegu naveo je da se u Njemačkoj potrošački račun mjeri jednom godišnje, odnosno da se svakih 11 mjeseci paušalno određuje na osnovu prošle godine. Saopštio je da se u Njemačkoj potrošnja energije, po članu domaćinstva, iznad 2200 kW/h godišnje smatra visokom potrošnjom, kao i da je potrošnja iznad 3500 kW/h za četvoročlanu porodicu, takođe, visoka potrošnja. S tim u vezi iskazao je interesovanje da li ima aktivnih mjera da se potrošnja u Crnoj Gori dovede na navedeni nivo, s obzirom na vlasničku strukturu EPCG-a, CEDIS-a i CGES-a. Takođe, iskazao je stav da nije saglasan sa načinom obračuna prosječnog računa u iznosu od 37 eura.

Ministarka ekonomije, Dragica Sekulić, u odnosu na izlaganje poslanika Nimanbegua da se potrošnja u Njemačkoj u iznosu od 2200 kW/h godišnje smatra visokom potrošnjom, ukazala je da je to oko 180 kW/h po članu domaćinstva mjesečno. Saopštila je da se prema Eurostatu prosječna godišnja potrošnja jednog domaćinstva kreće od 2400 do 4500 kW/h, odnosno od 250 do 400 kW/h na mjesečnom nivou. Takođe, saopštila je da su, kada je u pitanju Crna Gora, odredili granicu od 300 KW/h električne energije, koju označavaju kao potrošnju socijalno ugroženog domaćinstva. S tim u vezi ukazala je da je za navdenu potrošnju ukinuta dodatna naknada, te da je po plavom paketu dozvoljen popust od 2%, kao i cijeli set subvencija za socijalno ugrožene. U nastavku izlaganja ukazala je da Ministarstvo ekonomije, između ostalog realizuje cijeli set projekata koji se odnosi na beskamatno finansiranje kredita za ugradnju sistema za grijanje na pelet. Takođe, navela je da u ovom trenutku imaju projekat koji podrazumijeva beskamatne kredite za finansiranje energetske rekonstrukcije objekata, kuća i domaćinstava za kupovinu energetski efikasnih uređaja po 0% kamatnoj stopi, imajući u vidu da Vlada iz svog budžeta pokriva tu kamatu.

Polanik Raško Konjević, u uvodnom dijelu izlaganja, saopštio je da je predložio saslušanje ministarke ekonomije, imajući u vidu da, po njegovom mišljenju, uloga Regulatorne agencije za energetiku nije presudna za temu saslušanja, kao ni uloga privrednog subjekta akcionarskog društva koje treba da posluje na svoj način, odnosno da zadovolji ono što su zahtjevi akcionara u tom segmentu. Imajući u vidu da je ministarka ekonomije prisutna na sjednici Odbora i u ime Vlade interesovalo ga

je da li je, u skladu sa zakonom, crna lista poreskih dužnika koju je objavila Poreska uprava, gdje Vektra Jakić ima 7,5 mil. eura duga, Vektra Montenegro 4,5 mil. eura duga, dok za poreze i doprinose Vektra Jakić ima dug u iznosu od 1,5 mil. eura duga. S obzirom da navedeni dugovi iznose oko 13,5 mil. eura, kao i imajući u vidu činjenicu da su u Vladi opredijeljeni za poštovanje tržišnih pravila interesovalo ga je da li je tržišno pravilo da neko plaća, a da neko ne plaća porez, kao i šta bi se desilo da se to transformiše na oblast energetike. U odnosu na konstataciju da neke političke partije vrše pritisak na rad RAE i EPCG, interesovalo ga je da li ministarka ekonomije vrši pritisak na rad EPCG kada sugerije da nešto što je poslovna odluka Odbora direktora EPCG bude pomjereno za dva mjeseca. Mišljenja je da se ne može voditi generalna politika u jednoj ekonomiji, na način da kada želite da uvećate prihod nekoj kompaniji ili Vladi nametnete obaveze građanima. Podsjetio je da je pored poreskog duga u 2017. godini povećan PDV sa 19% na 21%, zadržan je krizni porez, povećane akcize itd., što u krajnjem plaća potrošač, odnosno građanin. Saopštio je da se prosječna zarada u Crnoj Gori u poslednje tri godine kreće od 510 do 513 eura, dok je minimalna zarada u iznosu od 193 eura najmanja u regionu. Imajući u vidu da od oko 190 hiljada zaposlenih oko 77 hiljada prima platu do 250 eura, interesovalo ga je da li je pravednije rješenje da Vlada toleriše navedeni dug Vektre Jakić i svih drugih kompanija ili da poveća cijenu struje. Saopštio je da se za prosječnu platu u Crnoj Gori, u iznosu od 512 eura, po cijeni od 0,084 eura po kW može kupiti 6.083 kW, napomenuo je da je kalkulacija bez PDV-a. U nastavku izlaganja saopštio je da se u Mađarskoj, za prosječnu platu od 703 eura, može kupiti 8.787 kW, u Rumuniji 4.863 kW, u Italiji 9.766 kW, u Austriji 14.525 kW, u Njemačkoj 9.084 kW, u Srbiji 7.275 kW, u Hrvatskoj 7.563 kW, u Sloveniji 8.286 kW. Naveo je da se od svih navedenih zemalja koje su, osim Srbije i Crne Gore, članice EU jedino u Rumuniji može kupiti manje kW nego u Crnoj Gori što jasno ukazuje da nema opravdanja, ne sa aspekta EPCG, već sa aspekta Vlade, da se izvrši povećanje cijene struje. Saopštio je da na računu bez PDV-a u iznosu od 153 eura naknada za podsticaje 1 i 2 iznosi 16 eura, a potrošnja aktivne energije u višoj i nižoj tarifi zbirno 72 eura, na navedenu potrošenu aktivnu energiju od 72 eura plaćaju se podsticaji za hidrocentrale i račun je oko 186 eura. Mišljenja je da bi EPCG, imajući u vidu njene poslovne performanse, i rezultat iz 2018. godine, koji je za pohvalu, mogla da funkcioniše u svojoj internoj organizaciji ove godine bez povećanja cijene struje. Naveo je da nije protiv toga da EPCG funkcioniše na tržišnim principima, već da ima problem kada se Vlada poziva na tržišne principe i poštovanje zakona, a poreski dug privilegovanim pojedincima je takav kakav je i u tom segmentu zakon vjerovatno ne važi jednako za sve.

Predložio je da Vlada razmotri mogućnost smanjenja stope PDV-a na električnu energiju i s tim u vezi ukazao na primjer Hrvatske Vlade koja je 1. januara 2017. godine smanjila stopu PDV-a sa 25 % na 13 % za cijenu električne energije. Saopštio je da time nije uticala na tržišno poslovanje, kao i da nije remetila bilo šta što je vezano za regulatorni okvir, a sa druge strane je sprovela odgovornu mjeru kako bi zaštitila ne samo građane, već i pravna lica. Sugerisao je ministarki ekonomije da predloži navedenu mjeru u dogovoru sa ministrom finansija, polazeći od pretpostavke da će se naplatiti poreski dug, koji je dominantan kod pojedinaca koji su bliski partiji koja je na vlasti. Mišljenja je da bi smanjenje stope PDV-a na električnu energiju imalo podršku svih poslaničkih klubova. Takođe, interesovalo ga

je i šta je sa drugim blokom Termoelektrane u Pljevljima, imajući u vidu da je Vlada u septembru 2016. godine potpisala protokol sa Češkom kompanijom Škoda Praha da finansira izgradnju drugog bloka Termoelektrane. Na kraju izlaganja vezano za povećanje cijene električne energije, gdje bi prosječan račun od 37 eura po jednom od paketa iznosio 38 eura, mišljenja je da bi EPCG, imajući u vidu profit od 50 mil. eura, mogla da preuzme na sebe teret „simboličnog“ povećanja cijene električne energije.

Ministarka ekonomije, Dragica Sekulić navela je da je u pripremi za konsultativno saslušanje pretpostavila da će biti pitanja poslanika koja se ne tiču energetike i teme saslušanja, te da je s tim u vezi zamolila kolege iz EPCG za određene informacije vezano za Vektru Jakić i temu saslušanja. S tim u vezi informisala je poslanike da Vektra redovno plaća račune za struju, kao i da je Vektra Jakić u prethodnom periodu zbog neplaćanja računa bila isključena sa mreže kao i svaki drugi potrošač u Crnoj Gori, te da je EPCG imala jednak odnos prema Vektri Jakić kao i prema svim ostalim potrošačima. Vazano za sugestiju da EPCG pomjeri primjenu tarifnih paketa, mišljenja je da time nije vršila pritisak, već da im je samo sugerisala da su kao javni snabdjevač dužni da obavijeste potrošače o tarifnim paketima, kako bi imali više vremena da se opredijele koji tarifni paket će da koriste. U odnosu na pomenuti račun od 186 eura informisala je članove Odbora da je račun preko 150 eura u Crnoj Gori imalo 0,7% potrošača u mjesecu januaru. S tim u vezi ukazala je da politika u oblasti energetike ne može da bude orjentisana prema 0,7% potrošača, već prema onima koji imaju najmanje i onima kojima je račun prosječan. Saopštila je da je u pitanju promjena cijene EPCG u iznosu od 1,62 eura na prosječan račun od 60 eura, i da to nije stvar odluke da li je malo ili mnogo već da je propisano zakonom. U odnosu na pitanje, odnosno predlog koji se tiče korekcije fiskalne politike Vlade u oblasti energetike, navela je da su razmatrali različite mogućnosti, te da nijesu išli u smjeru smanjenja PDV-a, već onog što je prirodno povezano sa proizvodnjom električne energije, a to je akciza na ugalj. Podsjetila je da je Vlada od ove godine prvi put krenula sa naplatom akcize na ugalj, kao i da je plan da u narednom periodu bilo kakave primjene, ukoliko do njih dođe, budu kompenzovane sredstvima koja se ubiraju po osnovu zagađenja životne sredine, kako bi se koristila u svrhu proizvodnje energije iz obnovljivih izvora energije.

Predsjednik Odbora direktora EPCG, Đoko Krivokapić, mišljenja je da je povećanje od jednog eura po prosječnom računu mali iznos. Saopštio je da je EPCG u januaru mjesecu u minusu od 3 miliona i 720 hiljada eura, i s tim u vezi ukazao da Crna Gora zavisi od hidrologije koju je teško pretpostaviti, te da bi po njegovom mišljenju bilo neozbiljno urušiti jedan sistem kao što je EPCG, a ne koristiti ovu malu mogućnost. U odnosu na pet verifikovanih i licenciranih snabdjevača u Crnoj Gori, naveo je da bi oni, kada bi poslovali, poslovali sa dobrim platišama, kao što su npr. Telekom i Pivara. Takođe, ukazao je na problem grijanja u Crnoj Gori, navodeći da Crna Gora nema infrastrukturu za grijanje na gas kao zemlje Zapadne Evrope, te da koristi električnu energiju. S tim u vezi saopštio je da je tačan podatak da od 0 do 300 kW/h električne energije u Crnoj Gori troši oko 56,25% kupaca, odnosno 183.051 kupac. Na pitanje oko gradnje drugog bloka termoelektrane u Pljevljima, kazao je da je 2016. godine potpisan ugovor o gradnji sa kompanijom Škoda Praha i da je ova kompanija, shodno ugovoru, trebalo da obezbijedi finansiranje, kroz kredit za izgradnju tog

postrojenja. Ukazao je da, zatim, zbog gubitaka na tržištima Turske i Rusije, Škoda Praha nije mogla da obezbijedi kredit, te da se odustalo od gradnje u tom modelu. S tim u vezi, naveo je da je EPCG, sagledavajući značaj i želju za gradnjom postrojenja, nastavila pregovore sa ovom kompanijom i omogućila uvođenje novog izvođača i investitora u proceduru, kompaniju Dženeral Elektrik, ali da se nakon godinu dana pregovora, došlo do zaključka da uslovi koje oni postavljaju nijesu prihvatljivi za EPCG i Vladu Crne Gore. Ukazao je da je, zatim, u narednoj fazi obavljen razgovor sa 14 kompanija, te da su u pitanju bile kineske kompanije, koje nude kinesko finansiranje i kinesku opremu.

Ukazao je i da je trend dešavanja na tržištu energije iz karbonskih goriva dosta nedefinisan, kao i da postoje i najave određenih zapadnih zemalja o postavljanju granice do kog će trenutka moći da rade takva postrojenja, te da se još uvijek analizira situacija, ali da nažalost evropske kompanije izostaju iz ove priče. U nastavku izlaganja predsjednik Odbora direktora EPCG pojasnio je uvođenje tarifnih paketa, kojih ima četiri i to: osnovni, plavi, crveni i zeleni. U odnosu na navedeno, ukazao je da je potrošačima koji u prosjeku troše 63% električne energije u višoj tarifi, a 37% u nižoj tarifi, do nivoa od oko 620 kWh, isplativ plavi model snabdijevanja, koji je značajno iznad osnovnog modela. Naveo je da u Crnoj Gori ima 183.000,51 ili 56,25% korisnika koji troše do 300 kWh, te da će im račun, ukoliko odaberu plavi model, biti niži za 2p.p. Pojasnio je da crveni paket treba da izaberu potrošači koji konstantno troše višu tarifu, te naveo da će društveno odgovorni birati zeleni model, s obzirom da podrazumijeva isporuku cjelokupne električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora.

Ministarka ekonomije, Dragica Sekulić, u odnosu na izgradnju drugog bloka termoelektrane u Pljevljima, kazala je da su sve odluke vezane za izgradnju bile javne, istakavši da i kada je EPCG riješila da raskine ugovor sa kompanijom Škoda Praha, novinarima to bilo prezentovano. Pojasnila je, takođe, da je jedini razlog neizgradnje drugog bloka termoelektrane sa tom kompanijom bilo njihovo kašnjenje, jer nijesu mogli da obezbijede finansiranje. Ukazala je, dalje, da se došlo u situaciju da ako se ne otpočne sa izgradnjom drugog bloka, otkucava sat za broj sati koji može da radi prvi blok. Kazala je da je, imajući u vidu kašnjenje gradnje drugog bloka termoelektrane, odlučeno da se počne ekološka rekonstrukcija prvog bloka termoelektrane kako bi se produžio životni vijek prvom bloku, i da samim tim nije više bilo potrebe da se gradi drugi blok na način kako je bilo predviđeno po prvobitnom projektu, kao i da je navdano transparentno rečeno. Istakla je da će se, sagledavajući sve energetske potencijale grada Pljevalja, te uzimajući u obzir postojanje prvog bloka, raspoložive količine uglja, ali i raspoložive količine biomase, razmotriti način da se upotpuni rad termoenergetskog bloka u Pljevljima, gradnjom elektrana manje snage, ili elektrana koje će koristiti i biomasu. Ministarka je ocijenila da je, s obzirom da za gradnju klasičnih elektrana u ovom trenutku nema raspoloživih finansijskih sredstava, dobro rješenje ekološka rekonstrukcija postojeće termoelektrane, kao i da se u narednom periodu kroz produženje životnog vijeka postojeće termoelektrane, te obezbjeđenje toplifikacije Pljevalja, nađe ekološki prihvatljiv način za upotpunjavanje termoenergetskog kompleksa u Pljevljima još jednim proizvodnim objektom.

Poslanik Raško Konjević, kazao je da ne želi da ulazi u raspravu vezanu za drugi blok termoelektrane, te podsjetio da je kada su akta koja se odnose na navedeno usvajana u Parlamentu, jedan broj poslanika sugerisao nešto od onoga o čemu se sada govori, te da je tada dobijen odgovor da svako ko je protiv izgradnje drugog bloka termoelektrane, takođe je i protiv energetskog razvoja Crne Gore. Obrćajući se ministarki Sekulić, kao predstavniku građana u Vladi, pitao je da li može da traži odgovor od Vlade zašto pojedine firme kao što je Vektra Jakić ne plaćaju porez, što bi bilo po zakonu, kao i poštovanje tržišnih pravila. Istakao je da bi se moglo izvršiti smanjenje PDV-a na struju, kao što je u Hrvatskoj urađeno, da Vektra Jakić i sve druge kompanije plaćaju poreze po zakonu. Poslanik Konjević ukazao je da bi to, po njegovom mišljenju, bila odgovorna politika kojom se ne utiče na tržišni položaj EPCG i definisani regulatorni okvir, ali se štite građani od fluktuacija na berzi električne energije, koje mogu da utiču na cijenu električne energije, kroz određene fiskalne mjere. Iznio je podatak da u 11 država: Mađarskoj, Italiji, Austriji, Njemačkoj, Srbiji, Hrvatskoj, Sloveniji, Bosni i Hercegovini i Kosovu, koje su ili članice Evropske unije ili su Crnoj Gori prve susjedne države, građanin za svoju prosječnu platu može da kupi više kilovat sati struje, nego što za svoju prosječnu platu može da kupi crnogorski građanin u Crnoj Gori, kao i da je navedeno mjera da li je struja u Crnoj Gori skupa ili nije. Kako je kazao, u Crnoj Gori su česti prekidi napajanja električnom energijom te iskazao sumnju da li EPCG isporučuje struju odgovarajućeg kvaliteta i kontinuiteta. Osvrnuo se i na razgovor sa predstavnicima RAE, koji su istakli da je u izradi pravilnik o minimumu kvaliteta isporučene struje i obavezi obeštećenja potrošača za slučaj prekida napajanja strujom.

Ministarka ekonomije, Dragica Sekulić, je izrazila neslaganje sa podacima koje je iznio poslanik Konjević, navodeći da ona raspolaže sa podacima austrijskog regulatora koji kaže da se za prosječnu platu može kupiti manje kilovat sati nego u Crnoj Gori, u zemljama kao što su Irska, Grčka, Belgija, Bugarska, Italija, Hrvatska, Slovačka, Danska, Poljska, Rumunija, Kipar, Španija, Portugal, Njemačka i Češka. Naglasila je da su ovi podaci izdati od strane regulatorne agencije za energetiku Austrije, u januaru 2019. godine. Navela je da se radi o cijenama električne energije u glavnim gradovima Evrope, prema paritetu kupovne moći, te da podaci ukazuju da se u Crnoj Gori, za prosječnu platu može kupiti jednak broj kilovat sati kao što je to u Atini, Dublinu, Briselu, Sofiji, Rigi, Rimu. Kazala je da ne želi da polemise o podacima, već da joj je namjera samo da iznese što više podataka sa kojima raspolaže. Izrazila je, takođe, nadu da će njene kolege na sljedećem konsultativnom saslušanju, koje će se odnositi na plaćanje poreza i doprinosa, dati sve odgovore na postavljena pitanja iz te oblasti.

Poslanik Boris Mugoša, na početku izlaganja, ukazao je da je uloga Parlamenta da kontroliše rad onih koje je birala, te da je saslušanje opravdalo svrhu da se građanima daju odgovori na pitanja koja ih zanimaju. Poslanik Mugoša, zatražio je da se još jednom pojasni obračunavanje PDV-a na tehničke gubitke, te naveo da ga, u ime građana, interesuje koji je finansijski efekat primjene tarifnih modela koji je EPCG predložila i koliko će to novca da joj donese, te takođe iskazao interesovanje za objašnjenjem efekata uvođenja naknade za podsticaje proizvodnje iz obnovljivih izvora

energije 2 (OIE2) na računima. Postavio je pitanje zašto EPCG nije ušla u projekat obnovljivih izvora energije ranije. Podsjetio je na sastanak koji su članovi Odbora za ekonomiju, finansije i budžet nedavno održali sa direktorom Sekretarijata Energetske zajednice Janezom Kopačem, na kome je gospodin Kopač kazao da postoji izolovani primjer Republike Srbije, gdje Elektroprivreda Srbije preuzima na sebe sve troškove podsticanja obnovljivih izvora. Ukazao je da iznosi dobronamjernu kritiku na račun Ministarstva ekonomije i EPCG jer građani nijesu bili dovoljno informisani i da većina nije znala da će im od 1. januara 2019. godine biti skuplja struja zbog uvođenja nove naknade, a taj podzakonski akt donešen je krajem decembra prošle godine. Naveo je da kada su u pitanju obnovljivi izvori energije, iako ih apsolutno podržava, želi da zna šta se dobija od toga što se finansira i zašto je toliko finansirano to što je ponuđeno. Podsjetio je da je gospodin Janez Kopač kazao da su mini hidrocentrale potpuno nepotrebne i da neće riješiti deficit električne energije i da o odluci o gradnji istih treba dobro razmisliti.

Državni Sekretar u Ministarstvu ekonomije, Nikola Vujović, odgovorio je na pitanje oko OIE2 naknada, odnosno, koliko je pomenuta naknada povećala fond za obnovljive izvore. Naveo je da se radi o 13 mil. eura koje je bilo neophodno prikupiti kako bi se „zaokružio“ čitav fond, što znači da je dio tih sredstava bio namijenjen za vjetroelektranu Možura, a dio je ono što je prethodnih godina bio višak tog fonda, pa se prelivao iz godine u godinu. Istakao je da je, s obzirom da je ove godine fond ostao bez tog viška, bilo neophodno prikupiti kompletna sredstva predviđena za jednu godinu. U odnosu na sistem naknada i razdvajanje potrošača, pojasnio je da za potrošače koji troše do 300 kW/h nema povećanja, kao i da bi bez navedene mjere naknada za sve potrošače u Crnoj Gori bila više nego duplo veća. Na ovaj način se, istakao je, štite potrošači kojima je zaštita države najviše potrebna i oni koji se najracionalnije odnose prema potrošnji. Osvrnuo se na kritikeo neinformisanosti građana, i kazao da se upravo ovih dana očekuje „agresivnija“ kampanja i bolje predstavljanje svih tarifnih modela kako bi građani mogli da izaberu odgovarajući paket. Kazao je da je gospodin Janez Kopač u svom prezentovanju Izvještaja, naveo kako je model iz Srbije, gdje Elektroprivreda Srbije plaća dio troškova za naknade, neodrživ, a da je Crna Gora apsolutni lider svih zemalja u regionu, koje su članice Energetske zajednice i pohvalio taj napredak. Ističući sugestiju gospodina Kopača, da se izgradnjom malih hidroelektrana neće riješiti deficit potreba za električnom energijom, ali izgradnjom velikih hidroelektrana hoće, kazao je da se od EPCG i od Vlade CG očekuje da to u narednom periodu i realizuju. Prije svega projekat Komarnice, a kasnije i Morače i svih drugih projekata.

Predsjednik Odbora Regulatorne agencije za energetiku, Branislav Prelević objašnjavajući opravdanost stavljanja troška tehničkih gubitaka u račun kazao je da je obračun PDV-a na taj iznos u nadležnosti poreskog organa da pojasni na šta se plaća PDV. Pojasnio je da su tehnički gubici opravdani, kao i da je to trošak koji je ostvarila Elektrodistribucija, za šta je platila 7 mil. eura struje kako bi nadoknadila količinu električne energije koja je izgubljena u njihovom sistemu i da je shodno tome normalno da se na taj trošak plati PDV. Što se tiče prekida u napajanju električnom energijom, naveo je da sistem koji u svakom trenutku svakom potrošaču obezbjeđuje neprekidno napajanje ne postoji, kao i da i kada bi postojao bio bi preskup i to bi

zahtijevalo postojanje idealnih uslova. Kazao je da je proteklih mjeseci bilo nekoliko atipičnih prekida u napajanju više nego uobičajeno, a koji su se desili na, takozvanim žarištima, kao što su Podgorica, dalekovodu između Budve i Bara, zbog čega su i Bar i Ulcinj u jednom trenutku ostali duže vremena van mreže. Istakao je da su to problemi na prenosnoj mreži, a što se tiče regulatora i njegove uloge odobrili su ažurirani investicioni plan CEDIS-u u iznosu od 76 mil. eura za naredni trogodišnji period, u kojem se podstiču investicije na sjeveru Crne Gore, za poboljšanje mreže. Ukazao je da ono što regulator radi po pitanju prekida je da je u 2017. godini ispunjena zakonska obaveza, te da su donijeta pravila o minimumu kvaliteta snabdijevanja. Istakao je i da se od 2014. godine do danas radi sa stranim ekspertima na pitanju definisanja pravila i finansijske kompenzacije, kojim će CEDIS biti u obavezi da nadoknadi štetu po nekoliko osnova, koja su ustanovljena pravilima o minimumu kvaliteta. Istakao je da su u CEDIS-u protiv finansijskih nadoknada i da se žale govoreći da se tako ugrožava njihova finansijska stabilnost. Naveo je da, s obzirom da su konsultovali stručnjake iz Velike Britanije i Zapadne Evrope vjeruju da su predviđene finansijske kompenzacije sa mjerom i da će s jedne strane uticati da se kod CEDIS-a smanje gubici, odnosno, smanje prekidi, a s druge strane će uticati na zadovoljstvo potrošača jer će biti obeštećeni u slučaju da dođe do prekida. Ukazao je da su u pravilima o minimumu kvaliteta navedene vrste prekida sa iznosima za obeštećenje ukoliko do njih dođe, dok je predviđeno da primjena započne od sredine ili u drugoj polovini 2019. godine.

Ministarka ekonomije, Dragica Sekulić, pojašnjavajući pitanje PDV-a na obračunate gubitke na računima, kazala je da ovi gubici na računima spadaju u uslugu prenosa električne energije, kao i da je nemoguće prenijeti električnu energiju kroz vod, a da ne dođe do tog tehničkog gubitka. Istakla je da se postavlja pitanje EPCG koliki tehnički gubitak treba da bude i ukazala da su kolege iz Regulatorne agencije navele da je u Crnoj Gori priznati nivo 9%, a da se u ostalim državama kreće od 8% do 24,5%, kao i da je namjera da se ti gubici smanje. Ministarka je, dalje, ukazala da se EPCG obratila Poreskoj upravi sa pitanjem da li su gubici na računu nešto što može da bude predmet oporezivanja po osnovu PDV-a. U odnosu na navedeno, dostavljeno je mišljenje u kom se navodi član 4 stav 2 Zakona o porezu na dodatu vrijednost, a kojim je definisano da se prometom proizvoda smatra upotreba proizvoda poreskog obveznika u neposlovne svrhe. Takođe, članom 19 pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost, propisano je da se manjkom proizvoda smatra korišćenje proizvoda u neposlovne svrhe, osim manjka nastalih zbog više sile, manjka koji je neodvojivo povezan sa procesom izrade i prerade proizvoda, takođe i manjka i uništenja po osnovu kala, rastura, loma i kvara proizvoda koji su neodvojivo vezani sa skladištenjem i prevozom proizvoda u stvarnom obimu, a koji ne smiju biti veći od uobičajenog. S tim u vezi, ukazala je da se iz navedenih zakonskih odredbi može zaključiti da se manjak koji je nastao kao gubitak električne energije može svrstati u manjak koji je neodvojivo povezan sa procesom izrade i prerade proizvoda i da se kao takav ne može smatrati manjkom u neposlovne svrhe koji se oporezuje PDV-om. Članom 20 Zakona o PDV-u propisano je da je osnovica sve što predstavlja plaćanje koje je poreski obveznik primio ili će primiti od kupca, pa sa poreskog aspekta postoji obaveza obračuna i plaćanja PDV-a, na osnovu ispostavljenih računa, dok sadržina računa odnosno metodologija

obračuna računa o isporučivanju električne energije nije u nadležnosti poreskog organa. Poreska uprava je dala mišljenje da se gubici navedeni na računu mogu smatrati uslugom koja se može oporezovati PDV-om.

Predsjednik Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore, Đoko Krivokapić, pojasnio je da se u ovom trenutku teško može pretpostaviti kako će ići prijavljivanje građana za tarifne pakete koji su predloženi, te da računajući dobit samo po osnovnom modelu, efekat za EPCG bi bio oko 3,3 mil. eura na godišnjem nivou, ukazujući da će vjerovatno biti niži imajući u vidu da će se dosta građana opredijeliti za neki od tarifnih paketa. Krajem prošle godine, kako je kazao, Odbor direktora je shodno Zakonu o energetici donio odluku o povećanju cijene električne energije, ali cijeneći da je januar mjesec povećanih troškova i cijeneći socioekonomski položaj i cijenu na berzi, u januaru je gubitak već bio 3,7 mil. eura, što znači da se može dostići ovaj nivo cijene električne energije. Naveo je da cijena električne energije u Crnoj Gori nije na dovoljnom nivou, što pokazuje primjer da od pet snabdjevača niko i ne pomišlja da nađe bilo kojeg kupca za isporuku električne energije.

Predsjednik Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, Predrag Sekulić, istakao je da Odbor kojim predsjedava, kao i Skupština Crne Gore, daju podršku daljem razvoju energetske sektora u Crnoj Gori. Iznio je stav da je lako saglasiti se da je u prethodnim godinama, a što je stav i Energetske zajednice, po ovom pitanju dosta urađeno u našoj državi. Sa druge strane, naveo je da je, i na Odboru i na plenarnom zasijedanju Skupštine, bilo riječi o potrebi novih investicija u nove energetske objekte, te da s tim u vezi Vlada ima apsolutnu podršku kada je u pitanju razvoj projekta hidroelektrane Komarnica, ali i drugih velikih hidropotencijala koje treba iskoristiti. Ukazao je, takođe, da i Odbor i Skupština pozdravljaju ono što je bila preporuka Vlade Crne Gore, a odnosi se na odgađanje uvođenja novih tarifnih paketa. Naveo je da je rasprava pokazala da se još dosta može raditi po pitanju pravilnog informisanja građana, u smislu koji je energetske paket za njih najefikasniji, najbolji i najjeftiniji, te da pretpostavlja da će EPCG i naredni period iskoristiti za dodatnu edukaciju građana, u čemu mogu pomoći i mediji.

Poslanica Draginja Vuksanović Stanković, ocijenila je da je tema saslušanja veoma ozbiljna i da je zaintrigirala čitavu javnost, jer ide na uštrb budžeta građana Crne Gore, gdje kako je ocijenila, većina živi na granici egzistencije. Iznijela je stav da nema potrebe da gosti na Odboru tokom saslušanja podsjećaju na Džulov zakon, već da je dovoljno da građani na kraju mjeseca ostvare uvid u račun za električnu energiju i konstatuju da je, kako i sama navedeno kao pravica kvalifikuje, u pitanju krađa, naročito u odnosu na račun za mjesec januar. Iznijela je, takođe, stav, da će novac koji se ubira na ime obnovljivih izvora energije, za dugoročne investicije i ekonomski razvoj, ustvari biti opredijeljen u privatne svrhe, odnosno za izgradnju privatnih hidro, vjetro i solarnih elektrana, te da smatra da će se navedenim baviti nadležni državni organi. Iskazala je nezadovoljstvo u odnosu na prekide napajanjem električnom energijom u trajanju i po desetina sati u Baru, Ulcinju, Danilovgradu, kao i negodovanje ocijenivši da u uslovima pojačanog vjetro i grmljavine građani ostaju bez struje, te je interesovalo kada su poslednji put zamijenjeni stubovi koji su pali usljed vremenskih nepogoda. U odnosu na nove tarifne pakete, ocijenila je da isti

zbunjuju građane i da predstavljaju prevaru, te s tim u vezi iznijela mišljenje da ni uz nove pakete računi neće biti niži, zbog čega će se ona opredijeliti da ostane na postojećem paketu. Navela je i da će se na postojeći režim obračuna povećati iznos računa za oko 2%, te da će joj u tom smislu biti naplaćeno ono što nije potrošila, istakavši da joj je za mjesec januar račun za električnu energiju iznosio 211 eura. Kazala je da se na računu građana fakturiše 8% za obnovljive izvore energije, i da se grade male hidroelektrane u privatnoj režiji od kojih država kupuje pa izvozi struju. Navela je, dalje, da kada država izvozi električnu energiju, to znači da je ima u izobilju, iz čega proizilazi da bi računi trebalo da budu niži. Ukazala je da s obzirom da ministarka ekonomije govori u ime Vlade, treba razgovarati o povećanju plata, penzija, socijalnih davanja, a ne samo o povećanju PDV-a, akciza, računa za struju, odnosno tereta građanima. Navela je da se koristi termin roba kada se govori o struji, a da se radi o stvari u prometu i da je to državni resurs.

Predsjednik Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Predrag Sekulić, naveo je da sve što je urađeno u oblasti energetike, urađeno na osnovu zakona, te imajući u vidu oštrinu iznesenih ocjena podsjetio da su Zakon o energetici i Zakon o privrednim društvima donijeti kada je partija kojoj pripada poslanica Vuksanović Stanković bila koalicioni partner vladajuće partije.

Predsjednik Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore, Đoko Krivokapić, naveo je da je namjera CEDIS-a da uloži 70 mil. eura u infrastrukturu, da je već potpisan ugovor koji predviđa ulaganje od 22 mil. eura, kao i da se radi na mreži. Kazao je, dalje, da mreža nije dobra, ali i naveo primjer Sjedinjenih Američkih Država gdje su i gradovi sa milionskim brojem stanovnika ostajali bez struje. Iskazao je mišljenje da se navodima stvara percepcija da sve što je u državnom vlasništvu treba da bude besplatno, što je kako je istakao nemoguće, ukazavši da je struja berzanska roba. Ukazao je i da se na sajtu HUPLEX berze može ostvariti uvid u cijene, te da se građanima električna energija prodaje sa značajno nižom cijenom, imajući u vidu da je intencija da se napravi dobar omjer socijalno ekonomskog položaja i onoga što EPCG treba da radi. Kao odgovor na izlaganje poslanika Borisa Mugoše, naveo da je da nije bio u prilici da rukovodi kompanijom u periodu od 2010. godina do prošle godine, kada je italijanska kompanija izašla iz vlasničke strukture EPCG, kao i da bi se rado pojavili na tenderima raspisanim za obnovljive izvore energije, te da bi EPCG sada bila vlasnik vjetrogeneratora na Krnovu. Istakao je da ni prethodno navedeno ne sprječava EPCG da gradi bez podsticajne tarife, kao i da je EPCG već ušla u izgradnju solarne elektrane, sa finskom kompanijom Fortum. Naveo je da je novi menadžment EPCG pokrenuo proceduru u odnosu na hidroelektranu Komarnica, gdje je dvije trećine posla već bilo završeno, kao i da će do kraja maja biti završen idejni projekat. Istakao je i da je EPCG potrebna dodatna podrška za buduće aktivnosti. Naglasio je da nivo cijena električne energije još uvijek nije na nivou iz 2009. godine, te da je cijena i dalje niža.

Poslanica Draginja Vuksanović Stanković, ukazala je da za nju ne postoje ozbiljnija pitanja od onoga što su interes i potrebe građana Crne Gore. Ocijenila je da izlaganja od strane predstavnice Ministarstva i EPCG nijesu u interesu građana, te iznijela stav da, s obzirom na resurse koje Crna Gora ima i nivo padavina tokom godine, računi

za električnu energiju ne bi trebalo ni u jednom domaćinstvu da iznose više od 50 eura, dok bi ljeti trebalo da budu i niži.

Predsjednik Odbora direktora EPCG, Đoko Krivokapić, naveo je da ne želi da ulazi u političku polemiku, već da govori o činjenicama. Interesovalo ga je ko je od stručnjaka, izuzev laičke javnosti, javno govorio na zadatu temu i sačinio analizu da opovrgne ono što je iznio na Odboru.

Ministarka ekonomije, Dragica Sekulić, istakla je da je sve što su tokom sjednice Odbora iznijeli, i ispred Ministarstva ekonomije i EPCG, u skladu sa zakonom. Podsjetila je da je poslanica Draginja Vuksanović Stanković, ispred partije čiji je član, 2015. godine, prilikom usvajanja, glasala za oba zakona. Navela je da se ne može nazivati krađom ono što je rađeno u skladu sa Zakonom, za čije usvajanje je glasala i poslanica Vuksanović Stanković. Istakla je i da je činjenica da je cijena u 2018. godini ista kao i 2009. godine. Ukazala je i da je činjenica i da Vlada i EPCG i bilo koji energetska subjekat moraju da rade u skladu sa zakonom.

Poslanica Draginja Vuksanović Stanković, navela je da niko iz partije kojoj pripada nije glasao da se poveća cijena električne energije na način na koji je povećana. Iskazala je stav da se način na koji se tumače odredbe zakona može vidjeti i iz primjera davanja u dugoročni zakup resursa koji su imovina Crne Gore.

Poslanica Branka Bošnjak, iskazala je stav da su tarifni paketi nametnuti da bi stvarno povećanje cijene bilo manje vidljivo. Navela je da joj je u stanu površine 50 kvadratnih metara, uz članstvo u „zlatnom timu“, januarski račun za električnu energiju iznosi 186 eura. Iskazala je stav da su dešavanja u energetska sektoru rezultat pogrešne politike koja se vodi od 90-ih godina prošlog vijeka, te da su se tokom tog perioda podsticali razni energetska lobiji, te s tim u vezi iznijela primjer Kombinata aluminijuma Podgorica. Iznijela je stav da je električna energija korišćena u izborne svrhe, da je ugovor sa kompanijom A2A bio koruptivan, te da je partija kojoj pripada, Pokret za promjene, 2011. godine, podnio Vrhovnom državnom tužilaštvu krivičnu prijavu na kojoj je prvoosumnjičeni Milo Đukanović, a drugoosumnjičeni Silvio Berlusconi. Interesovalo ju je zašto nacionalni cilj udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj bruto finalnoj potrošnji energije za Crnu Goru iznosi 33%, kada po EU standardima iznosi 20%, kao i kada je isti premašen. Iznijela je mišljenje da predloži i inicijative koje opozicija dostavi bivaju ad hoc odbijeni, te da se partija koju predstavlja bavila ovom tematikom, tj. da su davno ukazivali da su Crnoj Gori potrebni veliki izvori energije, velike hidroelektrane, što se prvenstveno odnosi na vodotok Pive, Komarnicu, Pivu II i Kruševo, a da se tek sada „otvara“ pitanje i govori o idejnom projektu na Komarnici. Iznijela je stav da bi nakon toliko priče o termoelektrani, revitalizaciji prvog bloka i izgradnji drugog bloka, ministarka trebalo da snosi odgovornost. U odnosu na termoelektrane i obnovljive izvore energije iskazala je mišljenje da sve koncesione ugovore treba raskinuti jer se radi o privatnom interesu. Ukazala je da govori u ime običnih građana te da većina građana neće razumjeti izraze kao što su: fjučers, fiding, ponderisana cijena, pikovi; kao i da građane zanima samo iznos koji im se dostavi na naplatu. Bila je mišljenja da je brojki od hiljadu građana koji su zdravstveno i

socijalno ugroženi zbog čega im se neće isključivati struja, treba dodati još 16 hiljada socijalno ugroženih građana. Kazala je da 100 eura u Crnoj Gori i 100 eura u, na primjer, Sjevernoj Makedoniji nije isto u smislu standarda i kupovne moći, te iznijela stav da su u Crnoj Gori evropske cijene u crnogorskim uslovima. Interesovalo je zašto je toliko novca EPCG držano na računima banaka umjesto da se ulagalo. Bila je mišljenja da je u ovoj oblasti trebalo mnogo više da se uradi, te da je trebalo energetiku tretirati kao prioritetnu razvojnu oblast sa velikim potencijalom, kao i da Crna Gora treba da bude država energetske samodovoljnosti, a da se električna energija izvozi.

Ministarka ekonomije, Dragica Sekulić, ukazala je da definisani cilj udjela energije iz obnovljivih izvora u bruto finalnoj potrošnji energije na nivou EU iznosi 20%, što znači da svaka od zemalja EU, u skladu sa resursima sa kojima raspolaže, treba da sinergijom doprinese, u višem ili nižem procentu. S tim u vezi, ukazala je da u nekim zemljama ovaj cilj iznosi 8%, ako zemlja ne raspolaže hidro ili vjetro potencijalima, dok je u nekim zemljama analogno navedenom, isti predviđen na 50%. Takođe, cilj EZ na nivou EZ iznosi 20%. Ukazala je da prilikom određivanja cilja do 2020. godine za EZ, Sekretarijat EZ sagledavao resurse u svakoj od zemalja EZ pojedinačno i obračunao da je u Crnoj Gori realno da udio obnovljivih izvora energije u ukupnoj finalnoj potrošnji bude 33%. Istakla je da će informacija o stepenu realizacije Nacionalnog akcionog plana korišćenja energije iz obnovljivih izvora, shodno Zakonu, uskoro biti na sjednici Vlade Crne Gore, što će, kao i do sada, biti u potpunosti transparentno. Ukazala je da naknada koja se sada plaća nema veze sa ciljem, već sa onim što je proizvedeno i da taj udio ne zavisi samo od proizvodnje obnovljivih izvora energije već da na to utiče i finalna potrošnja energije. U odnosu na stav da energetika treba da se svrsta u prioritetne projekte, ukazala je da je saglasna sa navedenim, nagasivši da je energetika u posljednjih 15-ak godina u Crnoj Gori određena kao prioritetni razvojni sektor, uz turizam i poljoprivredu. Istakla je da je onog momenta kada su uvidjeli da bi čekanje na izgradnju drugog bloka termoelektrane moglo da dovede u pitanje funkcionisanje prvog bloka, pristupili ekološkoj rekonstrukciji prvog bloka, u skladu sa zakonom, u smislu raspisivanja javnog poziva, te je izabrana njemačka konsultantska firma Šteag, koja radi idejni projekat, dok će, nakon izrade idejnog projekta biti raspisan tender za izradu glavnog projekta odnosno izvođenje radova ekološke rekonstrukcije prvog bloka termoelektrane. Ukazala je da navedeno podrazumijeva da kada se rekonstruiše prvi blok termoelektrane, više neće biti ograničenja kakva postoje u sadašnjem stanju termoelektrane, već će se prvi blok posmatrati kao potpuno novi objekat i funkcionisaće prema pravilima Evropske unije u oblasti zaštite životne sredine.

Navela je da će se istovremeno, kroz ekološku rekonstrukciju prvog bloka termoelektrane, obezbijediti toplifikacija grada Pljevalja, to jeste kroz ekološku rekonstrukciju prvog bloka biće ugrađeni sistemi koji omogućavaju izvođenje toplote iz postojeće termoelektrane, kako bi ta toplota mogla da stigne do građana. Ukazala je i da je saglasna da građane ne interesuju ponderi i fjučersi, ali i ponovila da je nakon 10 godina cijena električne energije ista i da ne postoji sličan primjer u regionu. Navela je da je prilikom predlaganja rezolucije od strane opozicije ukazano da se u velikoj mjeri, odnosno oko 90% sadržaja oslanja na postojeće dokumente u oblasti

razvoja energetike, te da se zbog toga smatralo da nema razloga da se donosi novi dokument kada Crna Gora već ima energetska politiku i strategiju razvoja.

Poslanica Branka Bošnjak, iskazala je interesovanje da li se pregovaralo sa Republikom Srpskom vezano za Bilećko jezero i da li ministarka može saopštiti da li postoje informacije u vezi sa izgradnjom HE na rijeci Drini od strane Republike Srpske, imajući u vidu da će samim tim biti ugrožen rafting na rijeci Tari u jednom dijelu, kao i da li Crna Gore od toga može imati neku korist. Takođe, iskazala je očekivanje da projekat izgradnje velikih hidroelektrana na rijeci Morači neće zaživjeti. Ukazala je da je najbolje postupati u skladu sa rezolucijom koju su predložili, posebno ističući projekte Piva-Komarnica, kao i iskazala mišljenje da trenutna situacija u vezi sa obnovljivim izvorima energije je postalo dobar biznis za pojedince i da navedeno treba raditi na drugačiji način.

Ministarka ekonomije, Dragice Sekulić, u odgovoru na pitanja poslanice Bošnjak u vezi sa Bilećkim jezerom, navela je da je Ministarstvo ekonomije preko Ministarstva vanjskih poslova i više diplomatskih nota, pokušalo da razgovara sa predstavnicima Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, ali da, nažalost, još uvijek nije održan sastanak. Iskazala je očekivanje da će u narednom periodu doći do ostvarenje komunikacije na ovu temu. U vezi sa dijelom koji se odnosi na Buk-Bijelu, takođe, ministarka je ukazala da do ovog trenutka nijesu dobili informacije od strane Bosne i Hercegovine i navela da je Crna Gora potpisnica više konvencija koje se odnose na zajedničko upravljanje vodama, te u skladu sa navedenim morala bi biti obaviještena o eventualnim koricama koji se namjeravaju preduzeti.

Poslanik Andrija Popović, iskazao je interesovanje u dijelu koji se odnosi na cijene električne energije i obavijestio Odbor da je Liberalna partija uradila analizu računa za električnu energiju – decembar 2018. - januar 2019. godine, na malom broju uzoraka od 120 računa fizičkih lica, i naveo da je ista pokazala da povećanje struje nije za par procenata kako je danas navedeno, već blizu 20%. Takođe, naveo je da je ekonomska i socijalna politika u nadležnosti Vlade, a da Skupština, kroz ovakav vid sjednica, pokušava da doprinese rješavanju određenih pitanja koja se tiču svih građana kao što je i pitanje cijene električne energije. Iskazao je da su kod ovih pitanja, najugroženije kategorije stanovništva u centralnom i južnom regionu, koji se dominantno griju na struju. Iskazao je mišljenje da treba sagledati kako su određene zemlje iz regiona subvencionisale potrošnju iz dobiti, a u Crnoj Gori ona je u iznosu od 45 – 50 mil. eura u prošloj godini – profit EPCG, i postavio pitanje da li se iz te dobiti može subvencionisati potrošnja. Ukazujući na stav Vlade da će u ovoj godini raditi na povećanju životnog standarda građana, pozvao je sve nadležne organe i institucije da preispitaju najavljenog povećanje cijena električne energije i da se u narednom periodu sagleda mogućnost plaćanja samo aktivno utrošene energije po višoj i nižoj tarifi.

Državni sekretar u Ministarstvu ekonomije, Nikola Vujović, naveo je da je tačno da je 2019. godine, godina kada treba raditi na povećanju životnog standarda a kao primjer naveo otvaranje fabrike u Bijelom Polju, skijališta i sl. a što su konkretni projekti koji doprinose podizanju kvalitetu životnog standarda građana. U vezi sa

nalizom koju je naveo poslanik Popović, iskazao je mišljenje da ista nije dobro urađena i zatražio da, ukoliko to poslanik Popović ocijeni korisnim, ista se dostavi Ministarstvu ekonomije kao bi se provjerila. Takođe, u odnosu na moguće zloupotrebe brojila i sl. i ranije izjave tokom ovog saslušanja naveo je da treba biti oprezan u davanju takvih izjava i da za tako nešto treba imati dokaze. Pojasnio je da je svako brojilo testirano kod Zavoda za metrologiju, kao i dio koji se odnosi na eventualno subvecionisanja iz dijela profita EPCG i nemogućnost miješanja Vlade u tom segmentu.

Poslanik Andrija Popović, ponovio je da treba raditi na povećanju standarda građana, kao i kroz dodatne analize sagledati mogućnost korekcija u segmentima koji direktno utiču na taj standard a jedan od njih je i cijena električne energije.

Predstavnica NVO „Mans“ Ines Mrdović, istakla je primjer da u selu u kojem živi nadomak Podgorice već drugi dan nema struje i da je, nakon više poziva prema CEDIS-u, dobila objašnjenje da dvije terenske ekipe ne mogu biti istovremeno na 15 mjesta i da prema Danilovgradu određena mjesta pet dana nemaju struju. Navela je i da je otužno slušati o liderstvu i energetsom razvoju a pri tome plaćati cijenu struje koja je evropska a imati navedene uslove snabdijevanja. U vezi sa plaćanjem tzv. tehničkih gubitaka koji se priznaju u nivou od oko 8% postavila je pitanje zašto ta stopa ne bude u nivou od npr. 5% i zašto se cijena struje za te gubitke ne plaća u nivou koliko košta njena proizvodnja u Crnoj Gori a ne da se ona veže za evropske berze. Ocijenila je da je povećanje računa za električnu energiju dobrim dijelom zbog subvencija koje se plaćaju, i navela da su 2014. godine subvencije plaćene 80 hiljada eura, a 2018. godine 12,2 mil. eura, a da će se u 2019. godini za te svrhe platiti između 15 i 20 mil. eura. Ukoliko se uzme u obzir gruba kalkulacija ukazala je da će u narednih deset godina potrošači u Crnoj Gori za subvencije platiti između 150 i 200 mil. eura. Ukazala je da Vlada ima prostora da „poštedi“ građane da subvencije ne plaćaju u obimu u kojem ih sada plaćaju i podsjetila na primjer dokumentacije u vezi sa Kombinatom aluminijuma Podgorica gdje je jedan od ruskih investitora praktično tražio izmjenu Ustava da bi im se izašlo u susret, a da sada imamo situaciju da Vlada neće da izmijeni zakone kako bi zaštitila građane. Na kraju, postavila je pitanje u vezi sa malom HE Lještanica u Bijelom Polju, a pozivajući se na profesora Danila Mrdaka, koja je planirana na izvoru rijeke a da u dokumentima nije tako navedeno. S tim u vezi navela je da koristi priliku da predstavnicima Vlade preda dokument u vezi sa navedenim.

Ministarka ekonomije Dragica Sekulić, ukazala je da dokument koji im je dat je dokument Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju i mjel građanina Danila Mrdaka da se postavi ovo pitanje. U vezi sa navedenim ukazala je da će pogledati o čemu se radi i da na prvi pogled se može zaključiti da to nije iz resora Ministarstva ekonomije i preporučila građanima da se za ove i slične stvari obraćaju institucijama sistema.

Predsjednik Odbora Regulatrone Agencije za energetiku, Branislav Prelević, naveo je da treba pogledati podatke koje je objavio EUROSTAT i Regulatorna agencija za energetiku Austrije, koje periodično daju presjeke stanja cijena električne

energije za domaćinstva i privredu, koja kažu da je cijena električne energije u Crnoj Gori ostala ista od 2009. godine do danas, ukazao da mu nije poznat sličan primjer i podsjetio da je 2009. godine prosječna plata u Crnoj Gori bila 463 eura a da je danas 513 eura i da kada se uzme u obzir navedeno riječ je o boljim uslovima za kupovinu električne energije za svakog potrošača. U vezi sa upoređivanjem sa Evropom ili regionom, ukazao je da je jedan od načina prema paritetu kupovne moći i da isti pokazuje da je prosječna cijena na nivou Evrope 21,73 centa po kwh a u Crnoj Gori 20,75 kW/h, odnosno, oko 5% niže od evropskog prosjeka.

Presjednik Odbora, Predrag Sekulić, zaključio je da je neophodno da EPCG nastavi sa realizacijom investicija i voditi računa o neophodnosti izgradnje novih velikih energetske izvora, kao i da je dobro što se inicijativom Vlade prema EPCG, koja je prihvaćena, omogućilo da se dodatno pojašne informacije u vezi sa tarifnim paketima, i da današnja sjednica predstavlja određeni doprinos u tom pravcu.

* * *

Sjednica je završena u 12.55 časova.

* * *

Sastavni dio zapisnika čini audio zaps sa sjednice.

* * *

Broj: 00-63-7/19-

SEKRETAR SEKRETARIJATA ODBORA
Demir Mujević, s.r.

PREDSJEDNIK ODBORA
Predrag Sekulić, s.r.